

Navigating Galus Without Losing Your "Head"

פרשת ויגש, תשפ"ב

1) מי השלוח – פרשת ויגש, חלק ב (ר' מרדכי יוסף מאיזביצא זי"ע) [1800-1854]

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף וגו'. ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה. ועתה אל תעצבו וגו' כי למחיה שלחני אלקים לפניכם וגו'. **בזה מלמד אותנו השי"ת שבל יתיאש שום אדם אפילו שידמה לו שהישועה רחקה ממנו מאוד, וחלילה כל יום קללתו מרובה מחבירו, עד כי אפס ממנו הישועה. ובזה יתחזק האדם שיתן לב לצער השבטים שהיה להם בזה העת שנתפסו כמרגלים, אחרי הלכו לשבור תבואה להחיות נפשם ברעב וגם אחרי כל זה נאסר שמעון לעיניהם, וגם נמצא הגביע באמתחת בנימין ונלקח גם בנימין לעבד ונדמה להם כי אין להם שום תקוה להושע, והצדיקו עליהם את הדין באמרם הננו עבדים לאדני, ואחרי כן כאשר הגיע עת הישועה אמר יוסף "אני יוסף אחיכם", ולא נעשה שום מעשה שיהיה חילוק בין רגע שקודם התגלותו לאחיו ובין רגע שאחר כן. כי גם קודם הישועה היה נצב נגד פניהם כל הישועה, שכתוב בה ותחי רוח יעקב אביהם, וזה החיים היה נגד פניהם, רק קודם העת לא הרגישו בזה. וכן נקוה כאשר יבוא העת לגלות כבוד מלכותו עלינו ולרחם שארית ישראל, כל ישראל יראו שהישועה היתה נגד פנינו, רק מצדנו נסתר זאת, ויתקיים הכתוב "ויהיו כפאשר לא זנחתים" (זכריה י, ו).**

2) מי השלוח – פרשת ויגש, חלק א (ר' מרדכי יוסף מאיזביצא זי"ע) [1800-1854]

ויגש אליו יהודה. הנה זה הכח נתן השי"י בשבט יהודה שאינו מיאש עצמו לעולם, אף כי יראה שיעבור עליו מה. והנה בפרשה הקודמת אמר הננו עבדים לאדני והיה נראה שהתחיל ליאש את עצמו והיה נחשב בעיניו כשגיאה מה שהתחייב את עצמו לאביו בשתי עולמות על בנימין, ובזאת הפרשה התחזק עצמו מאד לפני השי"י, שאף שעשיתי שלא כהוגן מ"מ יש יכולת ביד השי"י להושיע לי, וזה "ויגש אליו יהודה", אליו היינו במעמקי לבו של יוסף עד שהיה מוכרח להתודע להם. כי כל הפסוקים הללו הם טענה נגד השי"י, ויהודא היה סובר שעומד לפני מלך גוי ומתוכח עמו, וכאשר שלח להם השי"י הישועה אז ראו שגם למפרע לא היו בסכנות, כי באמת היו מתוכחים עם אחיהם, וכן לעתיד כאשר יושיענו השי"י ויפדנו, אז יראה לנו ה' כי לא היינו בגלות מעולם ולא משל עלינו שום אומה רק ה' לבדו, וזה פי' הפסוק "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" (תהלים לו, י), היינו בעוד מעט יתבטל רשע, והתבוננת היינו בבינת הלב באם תרצה להבין על מקומו, ואיננו היינו תראה כי לא היה בו שום כח ממשלה עליך.

3) בראשית (ויגש) - פרק מה, פסוקים כז-כח

(כז) וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם. (כח) ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלקה ואראנו בטורם אמות.

4) רש"י (שם)

את כל דברי יוסף - סימן מסר להם במה היה עוסק כשפרש ממנו - בפרשת עגלה ערופה, זהו שפאמר "וירא את העגלות אשר שלח יוסף", ולא נאמר אשר שלח פרעה.

5) בראשית רבה (ויגש) - פרשה צד

וירא את העגלות... אמר להם אם יאמין לכם הרי מוטב, ואם לאו אתם אומרים לו, בשעה שפרשתי ממך לא בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק, הה"ד "וירא את העגלות ותחי רוח, ויאמר ישראל רב", רב כחו של יוסף בני, שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו.

(6 בראשית (וישב) - פרק לו, פסוק ג
 וישׂראֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לּוֹ וַעֲשָׂה לּוֹ כְּתוּבַת פְּסִים.

(7 רש"י (שם)
 בן זקנים. שְׁנוּלֵד לוֹ לְעַת זִקְנָתוֹ. וְאַנְקְלוֹס תַּרְגֵּם בַּר חַפְּיִם הוּא לָהּ – כָּל מַה שֶּׁלְּמַד מִשֵּׁם וְעֵבֶר מִסֵּר לוֹ. ד"א, שֶׁהָיָה זִיו אֵיקוֹנִין שְׁלוֹ דוּמָה לוֹ.

(8 רש"י – פרשת ויגש, פרק מה, פסוק כז
 ותחי רוח יעקב. שְׁרָתָה עָלָיו שְׂכִינָה, שֶׁפָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ.

(9 מדרש תנחומא - פרשת וישב, סימן ב
 ותחי רוח יעקב אביהם - וכי מתה היתה? אלא שחיתה מן החרם ושרתה בו רוח הקודש שנסתלקה הימנו.

(10 דברים (שופטים) - פרק כא, פסוקים א-ט
 (א) כִּי יִמְצָא חֲלָל בְּאֶדְמָה אֲשֶׁר ד' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נָפֵל בְּשָׂדֶה לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ. (ב) וַיֵּצֵאוּ זִקְנֵיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ וּמַדְדוּ אֶל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחֲלָל. (ג) וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הַחֲלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא עֲגֹלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֵבֶד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁכָּה בְּעַל. (ד) וְהוֹרְדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת הָעֲגֹלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹד בוֹ וְלֹא יִזְרַע וְעֵרְפוּ שָׁם אֶת הָעֲגֹלָה בְּנַחַל. (ה) וְנָגְשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם בָּחַר ד' אֱלֹקֶיךָ לְשָׂרְתוֹ וּלְבָרָךְ בְּשֵׁם יְקֹוֹק וְעַל פִּיהֶם יְהִי כָּל רִיב וְכָל נִגְעָה. (ו) וְכָל זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא הַקְּרֹבִים אֶל הַחֲלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֲגֹלָה הָעֲרוּפָה בְּנַחַל. (ז) וְעָנוּ וְאָמְרוּ יְדִינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ. (ח) כִּפֹּר לְעַמּוּד יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ד' וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמּוּד יִשְׂרָאֵל וְנִכְפַּר לָהֶם הַדָּם. (ט) וְאַתָּה תִּבְעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקֶּרְבָּךְ כִּי תַעֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ד'.

(11 רש"י (שם)
 יְדִינוּ לֹא שָׁפְכוּ. וְכִי עֲלֵתָה עַל לֵב שֶׁזִּקְנֵי בֵּית דִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵם? אֵלֹא לֹא רָאִינוּהוּ וּפְטַרְנוּהוּ בְּלֹא מְזוֹנוֹת וּבְלֹא לְוָיָה (סוּטָה מ"ה). הַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים "כִּפֹּר לְעַמּוּד יִשְׂרָאֵל".

(12 מסכת מכות דף יא.
 משנה... לְפִיכָךְ אֲמוּתִיָּהוּן שֶׁל כֹּהֲנִים מְסַפְּקוֹת לָהֶן מַחֲזִיגָה וּכְסוּת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ עַל בְּנֵיהֶם שְׂיָמוּתוּ.
 גמ'. ...טעמא דלא מצלו הא מצלו מייתי? והכתיב "כַּצְּפוֹר לְנוֹד כְּדָרוֹר לְעוֹף כֶּן קָלַלְתָּ חֲנָם לֹא לוֹ תְּבֹא" (משלי כו, ב)? (א"ל) הוּא סְבָא, מִפִּירְקִיָּה דְרַבָּא שְׁמִיעַ לִי: שֶׁהִיא לָהֶן לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל דוֹרָן וְלֹא בַקְשׁוּ.

(13 מסכת מכות דף יא.
 כי הא דההוא גברא דאכליה אריא ברחוק תלתא פרסי מיניה דר' יהושע בן לוי ולא אישתעי אליהו בהדיה תלתא יומי.

(14 מסכת ברכות דף ד:
 וְכָל הָעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי חֻמֵּים חַיִּיב מִיתָה.

(15 שמות (יתרו) - פרק יח, פסוק ד
 וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי אֱלֹקֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחָרֶב פְּרָעָה.

(16) רש"י (שם)

ויצלני מחרב פרעה. כְּשֶׁגִּלּוֹ דִּתְּנוּ וְאֲבִירָם עַל דְּבַר הַמְצָרִי וּבִקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה נַעֲשֶׂה צְוָארוֹ כְּעֲמוּד שֶׁל שֵׁשׁ (שם).

(17) שער הכוונות – פסח, דרוש א

וכמו שנתבאר אצלנו בענין מצרים שהוא מצר העליון שהוא הגרון, ופרעה הוא הערף הקשה שבאחורי הדעת...

(18) שמות (יתרו) - פרק יט, פסוק ב

וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר וַיַּחֲנוּ שֵׁם יִשְׂרָאֵל נֹגַד הָהָר.

(19) רש"י (שם)

ויחן שם ישראל. כָּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, אֲבָל שְׂאֵר כָּל הַחֲנִיּוֹת בְּתַרְעוּמוֹת וּבְמַחְלָקוֹת:

(20) במדבר - פרק א, פסוק טז

אֵלֶּה קְרִיאֵי קְרוּאֵי הַעֲדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רְאֵשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם.

(21) במדבר (שלח) - פרק יג, פסוק ג

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן עַל פִּי ד' כָּלֶם אֲנָשִׁים רְאֵשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה.

רבי ← ראש בני ישראל

(22) מסכת סוטה דף לו:

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּאתָה דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל אָבִיו וְנִרְאָתָה לוֹ בְּחִלּוֹן.